

Časová osa evropského myšlení

MÝTICKÉ MYŠLENÍ

13. ST. PŘ. N. L. — 7./6. ST. PŘ. N. L.

KLASICKÉ ŘECKÉ MYŠLENÍ

7./6. ST. PŘ. N. L. — r. 338 PŘ. N.

HELÉNISMUS

4. ST. PŘ. N. L. — r. 391/476 N. L.

STŘEDOVĚKÉ MYŠLENÍ

4./5. ST. N. L. — KONEC 14. ST.

RENEŠANCE 15. ST. — 16. ST.

NOVOVĚK 17. ST. — 1. ½ 18. ST.

OSVÍCENSTVÍ 2. ½ 18. ST.

MODERNA 19. ST. — 1. ½ 20. ST.

POSTMODERNA dosud

OBDOBÍ MÝTU 13. st. př.n.l. – 7./6. st. př.n.l.

| | |
|----------------------------|---|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none">• DUŠE = pod vlivem východních nábož. myšlenek o nesmrtelnosti duše vzniká postupně v Evropě představa duše oddělitelné od těla. Taková duše si zachovává identitu i po smrti a může se převtělovat. Je to odlišná představa od hinduistické či buddhistické představy karmy.• TĚLO = je tak oddělitelné od duše, je tím, čím duše pohybuje, co duše oduševňuje => prapočátek evropského myšlenkového dualismu. |
| Důležité jevy | <ul style="list-style-type: none">• Slovo = (řec.) MÝTOS, LOGOS, EPOS;• Mýtus = forma, skrze níž žijí lidská společenství;• APOLLÓN vs. DIONÝSOS, SISYFOS; |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none">• Příchod řeckých kmenů Achájů, Dorů, Iónů do oblasti Řecka, egejských ostrovů a východního pobřeží Malé Asie.• 9.-8. st.př.n.l - předpokládaný vznik eposů Ilias a Odyssea. Eposy zachycují myšlenkový přerod společnosti z doby bronzové do doby železné.• 8.-7. st. stále větší důraz na individuum, nesmrtelná individuální duše, objevení se mystérií.• 7. st. postupná logizace mýtu. |

KLASICKÉ ŘECKÉ MYŠLENÍ 7./6. st. př.n.l. — r. 338 př.n.l.

| | |
|----------------------------|---|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none">• Polis, tragédie• arché, idea, substance• bytí x jevy, epistémé x doxa, atom x kénon• kalokagathia, neměnnost druhů |
| Důležité postavy | <ul style="list-style-type: none">• Platon (467–347)• Aristotelés (384–322) |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none">• 7./6. st. vznik mystérií, individuální duše• 6. st. Solónovy právní reformy• 508–507 Kleisthénovy reformy („demokracie“)• 490–450 Řecko-perské války• 443–429 Rozkvět Athén za Perikla• 431–404 Peloponnéská válka mezi Spartou a Athénami |

Helénismus 4. st. př.n.l. — 391 (476) n.l.

| | |
|----------------------------|--|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none"> • Zrovnoprávnění člověka (do Epikurovy zahrady směli i otroci a ženy, u stoiků důraz na jednotlivce a jeho rozhodnutí) • Obrnění se před světem (Epikurova zahrada, smíření se s osudem stoiků; patrně důsledek nebezpečného otevřeného světa) • Ataraxia (neochvějnost, neotřesitelnost = promyšlená lhostejnost založená na racionální úvaze jednotlivce; snaha zbavit se strachu ze světa, z bohů, ze smrti atd.) • Múseion (vědecký výzkum, stavba v Alexandrii, v níž vědci z celého tehdy známého světa mohli provádět své výzkumy; křesťanství – úpadek; 642 n.l. zánik v souvislosti s dobytím Araby) |
| Důležité postavy | <ul style="list-style-type: none"> • Epikuros (342–268 př.n.l.) • Marcus Aurelius (121–180 n.l.) • Plótinus (205–270 n.l.) |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none"> • r. 338 př.n.l. bitva u Chairóneie, Filip II. Makedónský poráží spojenou řeckou armádu a řecká polis jsou začleněna do Makedónské říše. • 3. století př.n.l. Punske války (Řím x Kartágo) — Římané rozšiřují svoji moc mimo Apeninský poloostrov; dochází k postupnému rozkladu republikánského systému. • r. 146 př.n.l. Řecko se stává součástí Římského imperia • r. 45 př.n.l. Ceasar se stává samovládcem (konečná fáze přeměny republiky na císařství) • 0 narození Ježíše • r. 313 n.l. Konstantin zrovnoprávňuje křesťanství => r. 391. kř. vyhlášeno státním náboženstvím; => r. 393 zákaz všech her (i olympijských) |

Středověké myšlení 4./5. st. n.l. — konec 14. století

| | |
|----------------------------|---|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none">• lineárního pojetí času (převzato z judaismu)• milost, iluminace, predestinace• vznik univerzit• boj o univerzálie (realisté, nominalisté, umírnění realisté)• obnovení zájmu o stvořený svět (aristotelismus => první řízené experimenty Roger Bacon) |
| Důležité postavy | <ul style="list-style-type: none">• Augustinus Aurelius (354–430)• Tomáš Akvinský (1225–1274) |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none">• r. 391 křesťanství státním náboženstvím (r. 393 zákaz pohanských her)• 5.–8. století úpadek Evropy; kláštery jediné centrum vzdělanosti• 8.–9. století Karolinská renesance (rozmach Franské říše, Karel Veliký v roce 800 korunován papežem na císaře, rozvoj vzdělanosti)• 9. st. rozpad Karlovy říše, 9.–11. st. formování států Evropy (Itálie, Francie, Německo, Anglie, Česko)• 1095–1291 Křížové výpravy• 12.–13. století – renesance vrcholného středověku• 1/2 14. století morová rána |

RENESEANCE 15. – 16. stol.

| | |
|----------------------------|--|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none">• návrat novoplatonismu, zájem o antiku (stoicismus, skepticismus)• alchymie• humanismus (snaha rekonstruovat, komentovat stará latinská díla, kritika středověku)• vztah makrokosmu x mikrokosmu• reformace – důraz na osobní víru člověka a na upřednostnění víry před věděním |
| Důležité postavy | <ul style="list-style-type: none">• Martin Luther (1483–1546)• Michel de Montaigne (1533–1592)• Francis Bacon (1561–1626) |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none">• 14. / 15. st. papežské schizma (ukončeno až Kostnickým koncilem) => vystoupení reformátorů Viklef, Hus• 1453 pád Konstantinopole => zánik Byzantské říše => příchod byzantských učenců do Evropy, šíří se jejich vliv (Florentská akademie) + zámořské plavby (1492 – objevení Ameriky, 1498 – Vasco de Gama doplouvá do Indie)• okolo roku 1450 Guttenberův knihtisk• Vznik reformačních církví (luteránství – 1530, kalvinisté, anglikánská církev)• protireformace (vznik Jezuitského řádu 1534, Tridentýský koncil) |

NOVOVĚK 17. ST. — 1. ½ 18. ST.

| | |
|----------------------------|---|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none">• Heliocentrický systém (Koperník → Kepler → Galilei)• Nejistota => barokní pocit (útěk do srdce — zvyranění já, vnější svět jako fascinující labyrint)• Nová onto-gnozeologie: SUBJEKT x OBJEKT (pochybnost, hledání jistoty)• Racionalismus x empirismus (dedukce x indukce),• Důraz na vzdělání jednotlivce a vznik velkých pedagogických systémů (Komenský, Locke, jezuité) |
| Důležité postavy | <ul style="list-style-type: none">• Jan Amos Komenský (1592–1670)• René Descartes (1596–1650)• John Locke (1632–1704) |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none">• Třicetiletá válka (1620–1648), Vestfálský mír => rozdělení sfér vlivu (protestanté, katolíci)• 2.½ 17. st. král Ludvík XIV nastoluje absolutismus• 1688–89, svržení Jakuba II. v Anglii, nástup Viléma III. Oranžského, vznik parlamentní monarchie (dělba moci mezi králem a parlamentem)• 1740–1780 vláda Marie Terezie, zakládání manufaktur, osvícenský absolutismus, povinná školní docházka |

O SVÍCENSTVÍ 2. ½ 18. ST.

| | |
|----------------------------|---|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none">• Osvícenec• Deismus (Bůh = hodinář, svět = hodiny), => ateismus• Newtonovský vesmír (absolutní prostor a čas)• Realita a racionalita, racionální člověk čte knihu přírody (realitu)• Rousseauvské prvky v pedagogice, předchůdci alternativního školství, tělesná výchova jako vyučovací předmět (Pestalozzi)• Vznik velkých evropských mýtů („aténská demokracie“, „kalokagathia“, „rasa“, „vztah uspořádání světa a rozumu“) |
| Důležité Postavy | <ul style="list-style-type: none">• David Hume (1711–1776) (1740 vychází jeho „pojedenání o lidské přirozenosti)• Jean Jacques Rousseau (1772–1778)• Denis Diderot (1713–1784)• Immanuel Kant (1724–1804) |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none">• 1780–90 Josef II. upevnění osvícenského absolutismu u nás.• 1775-1783 Boj za nezávislost USA, Deklarace lidských práv, přijetí 1. demokratické ústavy (Lockovy myšlenky v praxi)• 1789–1799 Velká francouzská revoluce, Napoleonův státní převrat |

MODERNA 19. ST. — 1. ½ 20. ST.

| | |
|----------------------------|---|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none"> • Vznik moderní společnosti → romantismus (genius, sepětí člověka s Přírodou, ironie) • Hegelovský idealismus (časové změny, rozbití pevných forem), • 1859 – vyhází Darwinovo „O původu druhů“, evolucionismus; • Reakce na hegelovský systém: individualistická reakce (skok víry, vůle k moci → nacistické zneužití), marxistická (světový duch → historická nutnost) • Fenomenologie, pragmatismus, existencialismus, analytická filozofie |
| Důležité postavy | <ul style="list-style-type: none"> • G. W. F. Hegel (1770–1831) • Max Weber (1864–1920) • John Dewey (1859–1952) |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none"> • 1804 Napoleon se nechává korunovat císařem; 1805 vítězství u Slavkova; 1812 vpád do Ruska; 1813 Napoleon poražen; • 1866–1871 sjednocení Německa (císařství); 1861 sjednocení Itálie (království), 1867 Rakousko-Uherské vyrovnání; nezávislost Rumunska, Srbska a Černé Hory, vznik Bulharského knížectví (atd.) => nacionalismus základní prvek organizace evropské státnosti => vyostření konfliktů => vznik nadnárodních paktů – 1882 Trojspolek (Německo, Rakousko-Uhersko, Itálie) – 1904–1907 vznik Trojdohody (Velká Británie, Francie, Rusko) • 1914–1918 1. světová válka; Rozpad Rakouska-Uherska, vznik ČSR, „Versailleský systém“, • 1939–1945 2. světová válka, holocasut, atomová puma (Hirošima) • 50. léta vznik bi-polárního světového systému (USA+Západ x Sovětský svaz+komunistické režimy) |

POSTMODERNA

| | |
|----------------------------|--|
| Pojmy | <ul style="list-style-type: none">• Pravda jako korespondence x pravda jako pragmaticky kontrolovaná konstrukce• Velké změny ve vědách (princip relativity, kvantová fyzika, úvahy o zpětných působeních bílkovin na DNA pomocí transkripce)• Globalizace, informační (tekutá) moderna, postmoderna (konec velkých příběhů) |
| Důležité postavy | <ul style="list-style-type: none">• Michel Foucault (1926–1984)• Paul K. Feyerabend (1924–1994)• Richard Rorty (1931– 2007) |
| Historické události | <ul style="list-style-type: none">• Vznik dvou vojenských paktů NATO (1949) x Varšavská smlouva (po vstupu NSR do NATO; 1955) => střety bipolárních velmocí o udržení vlivu (Korejská válka 1950–1953, Maďarsko 1956, Vietnamská válka 1961–69, ČSR 1968)• Atomové zbrojení (USA atomová puma 1945, SSSR 1952)• Konec 80. let rozpad bipolarity světa, od šedesátých let politický vzmach jiných regionů Jihovýchodní Asie, Blízký východ, nové uspořádání• 90. léta konec principů nacionality (globalizace, opětý návrat náboženských sociálních uspořádání) |